

GILJERMO DEL TORO
KORNELIJA FUNKE

EL PANORAMA LAVIRINT

Lavirint fauna

S engleskog prevela
Zvezdana Šelmić

**Čarobna
knjiga**

„Alfonso Fuentesu i njegovim ljudima,
koji su spasli moju kuću, moje drveće,
moje magarce, moje uspomene i moje beležnice
iz požara u Vulsiju, Kalifornija.”

K. F.

„Za K., rešenje svih zagonetaka, put ka izlazu iz Lavirinta.”

G. D. T.

Sadržaj

<i>Prolog</i>	9
1. Šuma i vila	10
2. Svi oblici koje poprima zlo	15
3. Samo miš	20
4. Ruža na Mračnoj planini	22
5. Očevi i sinovi	29
<i>Vajarevo obećanje</i>	37
6. U lavirintu	41
7. Oštri zubi britve	48
8. Princeza	52
9. Mleko i lekovi	56
<i>Lavirint</i>	62
10. Drvo	66
11. Šumska stvorenja	69
12. Žaba	71
13. Krojačeva žena	75
<i>Mlin koji je ostao bez jezera</i>	83
14. Zadrži ključ	86
15. Krv	89
16. Uspavanka	94
17. Brat i sestra	97
<i>Casovničar</i>	101
18. Drugi zadatak	104
19. Pećina u šumi	106
20. Beloglav	109

21. Bez izbora	119
<i>Britva i nož</i>	124
22. Kraljevstva smrti i ljubavi	127
23. Jedini častan način da se umre	131
24. Loše vesti, dobre vesti	137
25. Tarta	141
<i>Knjigovezac</i>	146
26. Samo dva zrna	150
27. Slomljen	152
28. Čarolije ne postoje	155
29. Drugačiji čovek	160
<i>Kako se Faun zaljubio</i>	164
30. Nemoj je povrediti	167
31. Mačka i miš	172
32. Nije to ništa	176
33. Samo žena	180
<i>Krojač koji se pogodio sa smrću</i>	189
34. Poslednja šansa	192
35. Ranjeni vuk	196
36. Sestra i brat	200
<i>Odjek ubistva</i>	205
37. Poslednji zadatak	207
38. Ime njegovog oca	213
<i>Dečak koji je pobjegao</i>	216
39. Princeza se vratila	219
<i>Epilog: Mali tragovi</i>	222

Prolog

Kažu da je nekad davno, vrlo davno, živela princeza u podzemnom svetu, gde ne postoje ni laž ni bol, i sanjala je o svetu ljudi. Princeza Moana je sanjala o prekrasnom plavom nebu i beskrajnom moru oblaka; sanjala je o suncu i travi i o ukusu kiše... I tako je jednog dana princeza umakla svojim čuvarima i izašla u naš svet. Uskoro je sunce obrisalo sva njena sećanja i zaboravila je i ko je i odakle je. Lutala je svetom, trpela hladnoću, bolest i bol. A onda je umrla.

Njen otac, kralj, nije prestajao da traga za njom. On je znao da je Moanin duh besmrtn i nadao se da će mu se makar duh jednog dana vratiti.

U drugom telu, u nekom drugom vremenu. Možda i na drugom mestu.

On će čekati.

Do poslednjeg daha.

Do kraja vremena.

1.

Šuma i vila

Bila jednom jedna šuma na severu Španije, tako stara da je umela da priča priče iz davne prošlosti koje su ljudi već zaboravili. Drveće je pustilo koren toliko duboko u zemlju obraslu mahovinom da je dodirivalo kosti mrtvih dok su grane posezale ka zvezdama.

Tako mnogo izgubljenog, mrmljalo je lišće dok su tri crna automobila prilazila zemljanim putem što se probijao kroz paprat i mahovinu.

Ali sve što je izgubljeno može se ponovo naći, odgovorilo je drveće šapatom.

Bila je 1944. godina, a devojčica koja je sedela u jednom od automobila, kraj svoje trudne majke, nije razumela šta drveće šapuće. Zvala se Ofelija i znala je sve o bolu i gubitku, iako je imala samo trinaest godina. Otac joj je umro samo godinu dana ranije, i Ofeliji je toliko strašno nedostajao da joj se ponekad činilo da joj je srce prazna kutija sa odjekom njenog bola. Često se pitala da li se i njena majka tako oseća, ali na njenom bledom licu nije se mogao naći odgovor.

„Bela kao sneg, rumena kao krv, crna kao ugalj”, govorio je Ofelijin otac kad bi pogledao njenu majku, a glas mu je bio tih i nežan. „Ti jako ličiš na nju, Ofelija.” Izgubljen.

Vozili su se satima, sve dalje i dalje od svega što je Ofelija poznavala, sve dublje i dublje u ovu beskonačnu šumu, u susret čoveku kojeg je majka odabrala da bude Ofelijin novi otac. Ofelija ga je zvala Vuk i nije želela da razmišlja o njemu. Ali činilo joj se da čak i drveće šapuće njegovo ime.

Jedini delić doma koji je Ofelija uspela da ponese sa sobom bilo je nekoliko njenih knjiga. Čvrsto je držala jednu u krilu, milujući korice. Kad je otvorila knjigu, bele stranice su bile blistave spram šume ispunjene senkama, a reči na njima nudile su sklonište i utehu. Slova su ličila na tragove u snegu, prostrani beli predeo koji ne poznaje bol, pošteđen sećanja suviše mračnih da bi ih čuvala, suviše toplih da bi ih napustila.

„Zašto si ponela sve te knjige, Ofelija? Živećemo na selu!” Majčino lice je od vožnje automobilom postalo još bleđe. Od vožnje automobilom i od bebe koju je nosila unutra. Uzela je knjigu iz Ofelijinih ruku i utešne reči su zanemele.

„Suviše si velika za bajke, Ofelija! Treba da počneš da gledaš svet oko sebe!”

Majčin glas je ličio na napuklo zvono. Ofelija se nije sećala da je tako zvučala dok je otac bio živ.

„Jao, kasnimo!” Uzdahnula je i prinela maramicu usnama. „On neće biti zadovoljan.”

On...

Majka je jeknula, a Ofelija se nagnula napred i stegnula vozača za rame.

„Stanite!”, uzviknula je. „Zaustavite auto. Zar ne vidite? Mami je loše.”

Vozač je ugasio motor uz gundanje. Vukovi – eto šta su ti vojnici koji ih prate. Vukovi ljudožderi. Majka je tvrdila da bajke

nemaju nikakve veze sa svetom, ali Ofelija je znala da nije tako. Bajke su je svemu naučile.

Majka se isteturala iz auta, prišla ivici puta i počela da povraća u paprat. Tu je rasla toliko gusto između drveća da je ličila na okean perastih izdanaka, iz kojeg su debla sive kore izranjala kao stvorovi koji posežu naviše iz potopljenog sveta u dubini.

I druga dva auta su stala i po šumi su se rojile sive uniforme. Drveću se to nije dopadalo. Ofelija je to jasno osetila. Serano, zapovednik, došao je da obiđe njenu mamu. On je bio visok, krupan čovek, govorio je suviše glasno i nosio je uniformu kao da je pozorišni kostim. Mama je zatražila vode onim svojim glasom napuklog zvona, a Ofelija je pošla malo dalje zemljanim putem.

Voda, šaputalo je drveće. *Zemlja*. *Sunce*.

Izdanci paprati hvatali su Ofeliju za haljinu poput zelenih prstiju, a ona je spustila pogled kad je osetila da je stala na kamen. Bio je siv, poput vojničkih uniformi, postavljen nasred puta kao da ga je neko izgubio. Majka je iza nje ponovo povraćala. Zašto se žene razboljevaju kad donose decu na svet?

Ofelija se sagnula i obuhvatila prstima kamen. Obrastao je mahovinom od starosti, ali kad ju je Ofelija skinula videla je da je kamen ravan i gladak i da je neko na njemu urezao oko.

Ljudsko oko.

Ofelija se osvrnula.

Videla je samo tri izbleдела kamena stuba, gotovo nevidljiva među visokom paprati. Sivi kamen od kojeg su načinjeni bio je prekriven čudnim koncentričnim šarama, a sa središnjeg stuba prastaro, isprano kameno lice gledalo je ka šumi. Ofelija nije odolela. Sišla je s puta i pošla ka njemu, mada su joj cipele već posle nekoliko koraka bile mokre od rose a čičak joj se lepio za haljinu.

Licu je nedostajalo jedno oko. Kao slagalica bez jednog dela – čeka da bude rešena.

Ofelija je stegnula kamen-oko i prišla bliže.

Ispod nosa uklesanog oštrim linijama u sivu površinu, razjapljena usta otkrivala su istrošene zube. Ofelija je ustuknula kad se između njih promeškolo krilato telašće nalik na grančicu i pružilo ka njoj dugačke, uzdrhtale pipke. Iz usta na stubu provirile su insekatske nožice i stvorenje, veće od Ofelijine šake, žurno se uzveralo uz stub. Kad je stiglo do vrha, podiglo je tanušne prednje noge kao da joj daje signale. Ofelija se nasmešila. Činilo se da je prošlo veoma mnogo vremena otkako se poslednji put nasmešila. Usne kao da joj više nisu bile naviknute na to.

„Ko si ti?“, šapnula je.

Stvorenje je još jednom mahnuo prednjim nogama i ispustilo nekoliko melodičnih, kuckavih glasova. Možda je cvrčak. Da li cvrčci tako izgledaju? Ili je vilin-konjic? Ofelija nije bila sigurna. Odrasla je u gradu, između zidova od kamena koji nemaju ni oči ni lica. Ni otvorena usta.

„Ofelija!“

Stvorenje je raširilo krila. Ofelija ga je pratila pogledom kad je odletelo. Majka je stajala samo nekoliko koraka dalje niz put, a kraj nje oficir po imenu Serano.

„Gledaj na šta ti liče cipele!“, grdila ju je majka sa onom blagom resignacijom koja joj se sad često čula u glasu.

Ofelija je spustila pogled. Cipele su joj bile mokre i prekrivene blatom, ali je i dalje osećala osmeh na usnama.

„Mislim da sam videla vilu!“, rekla je. Da. Eto šta je to stvorenje. Sad je bila sigurna.

Ali mama je nije slušala. Zvala se Karmen Kardoso, imala je trideset dve godine, već je bila udovica i nije se sećala kako izgleda

gledati u nešto bez prezira i bez straha. Videla je samo svet koji joj je uzeo ono što je volela i samleo to u prašinu među zubima. I tako, pošto je Karmen Kardoso volela svoju kći, mnogo ju je volela, ponovo se udala. Ovim svetom upravljaju muškarci – njeno dete to još nije razumelo – i samo muškarac će moći da ih sačuva na sigurnom. Ofelijina majka nije znala, ali i ona je zapravo verovala u bajku. Karmen Kardoso je verovala u najopasniju od svih bajki: onu o princu koji će je spasti.

Krilato biće koje je čekalo Ofeliju u razjapljenim ustima stuba znalo je sve to. Znalo je mnogo šta, ali nije bilo vila – ili bar ne u onom smislu u kome mi volimo da ih zamišljamo. Samo je njen gospodar znao njeno pravo ime, jer u magijskom svetu znati nečije ime znači posedovati onog čije je.

Sa grane jele gledala je Ofeliju i njenu majku kako se vraćaju u auto da nastave putovanje. Dugo je čekala ovu devojčicu: devojčicu koja je izgubila tako mnogo i izgubiće još mnogo više pre nego što sazna šta joj s pravom pripada. Neće biti lako da joj pomogne, ali gospodar joj je dao taj zadatak, a on nikako ne voli kad se njegova naređenja ne poštuju. O, ni najmanje.

Automobili su vozili sve dublje i dublje u šumu, noseći devojčicu i majku i nerođeno dete. Stvorenje koje je Ofelija prozvala vilom raširilo je prozirna krila, povilo šest vretenastih nogu i poletelo za kolonom.

2.

Svi oblici koje poprima zlo

Zlo retko odmah poprima oblik. U početku je obično tek nešto više od šapata. Kratak pogled. Izdaja. Ali onda raste i pušta korenje, još uvek nevidljivo, neprimećeno. Samo bajke daju zlu čvrst oblik. Veliki zli vukovi, zli kraljevi, demoni, đavoli...

Ofelija je znala da je čovek kojeg će uskoro morati da zove ocem zao. Imao je osmeh kiklopa Ohankanua i okrutnost čudovišta Kuegle i Nuberu u tamnim očima, stvorenja koja je upoznala u svojim knjigama bajki. Samo što njena majka nije videla njegov istinski oblik. Ljudi često postanu slepi kad porastu, a možda Karmen Kardoso nije primetila vučji osmeh jer je kapetan Vidal bio privlačan i uvek besprekorno odeven u svečanu uniformu, čizme i rukavice. Pošto je tako silno želela zaštitu, možda je majka njegovu krvožednost pogrešno protumačila kao moć, a brutalnost kao snagu.

Kapetan Vidal je pogledao na džepni sat. Staklo na satu bilo je napsrlo, ali kazaljke pod njim i dalje su pokazivale vreme, a sad su pokazale da kolona kasni.

„Petnaest minuta”, mrmljao je Vidal koji je, kao i sva čudovišta – i kao Smrt – uvek bio tačan. Da, kasnile su, baš kao što se Karmen pribojavala, kada su konačno stigle u stari mlin koji je Vidal odabrao da u njemu organizuje štab. Vidal je mrzeo šumu. Mrzeo je sve što nije potpuno uređeno, a drveće je bilo isuviše spremno sakrije ljude koje je on došao da lovi. Oni su se borili protiv upravo one tame kojoj je Vidal služio i divio joj se, a on je došao u staru šumu da ih slomi. O da, Ofelijin novi otac voleo je da lomi kosti onima koje smatra slabim, da proliva krv, da stvara novi poredak u njihovom bednom, neurednom svetu.

Dočekao je kolonu. Smešeci se.

Ali Ofelija je videla prezir u njegovim očima dok ih je pozdravljao u prašnjavom dvorištu gde su, nekad davno, seljaci iz okolnih sela donosili žito na mlevenje. Ipak, njena majka mu se nasmešila i dozvolila je Vuku da joj dotakne stomak, ispučen od njegovog deteta. Čak je popustila i kad joj je rekao da sedne u invalidska kolica, kao slomljena lutka. Ofelija je sve to gledala sa zadnjeg sedišta automobila, gnušajući se potrebe da pruži Vuku ruku kao što joj je majka naložila. Ali na kraju je ipak izašla, da ne bi ostavila majku samu s njim, pritiskajući knjige na grudi kao štit načinjen od hartije i reči.

„Ofelija.” Vuk je drobio njeno ime među tankim usnama u nešto slomljeno, poput njene majke, i gledao je njenu pruženu levu ruku.

„Pružaj se druga ruka, Ofelija”, rekao je tiho. „Zapamti.”

Nosio je crne kožne rukavice koje su škripale kad je uhvatio Ofelijinu šaku stiskom snažnim poput klopke za krivolov. Onda joj je okrenuo leđa i kao da ju je potpuno zaboravio.

„Mercedes!”, doviknuo je ženi koja je pomagala vojnicima da istovare stvari iz automobila. „Donesi njihov prtljag!”

Mersedes je bila vitka i bleđa. Imala je kosu crnu kao gar i tamne oči, krupne i duboke. Ofelija je pomislila da liči na princezu koja se pretvara da je seljakova kći. Ili možda na čarobnicu, mada Ofelija nije znala kakvu, dobru ili zlu.

Mersedes i vojnici su poneli majčine kofere u zgradu mlina. Ofeliji je delovala izgubljeno i tužno, kao da žali što više nije mlin koji melje novo žito. Sada je bila prepuna vojnika, koji su se rojili oko njenih ispranih kamenih zidova poput skakavaca. Njihovi šatori i kamioni stajali su na sve strane, bilo ih je puno prostrano dvorište okruženo štalama, ambarom i samim mlinom.

Sive uniforme, stara, ružna kuća i šuma puna senki... Ofelija je jedva disala od silne žudnje da ode kući. Ali kuće nije bilo otkako nema oca. Osetila je da joj naviru suze, a onda je na par metara od sebe, između džakova, primetila par krila raširenih na suncu, nalik na tanko staklo.

Bila je to vila.

Ofelija je zaboravila tugu i potrčala za njom kad je vila krenula ka drveću iza mlina. Stvorenjce je bilo tako brzo da se Ofelija ubrzo spotakla u trku i ispustila knjige. Ali kad ih je podigla, brišući prašinu s korica, videla je da se vila drži za koru obližnjeg drveta i čeka je.

Čekala je. O, da. Htela je da bude sigurna da će devojčica poći za njom.

Ali ne. Čekaj! Ponovo se zaustavila.

Ofelija je gledala u ogroman luk koji se pojavio između drveća, spajajući dva prastara zida. S vrha luka gledala je rogata glava, praznih očiju i otvorenih usta, kao da pokušava da proguta ceo svet. Pred pogledom tih očiju kao da je sve nestajalo: mlin,

vojnici, Vuk, čak i Ofelijina majka. *Hodi!*, kao da su govorili oronuli zidovi. Ofelija je videla izbledela slova uklesana ispod glave, ali nije znala šta znače.

In consiliis nostris fatum nostrum est, glasile su reči.

„U odlukama koje donesemo leži naša sudbina.”

Vila je nestala, a kad je Ofelija prošla ispod luka ovaj joj je bacio hladnu senku na kožu. *Okreni se!*, upozorilo ju je nešto u njoj. Nije poslušala. Ponekad je dobro poslušati, ponekad nije. Ofelija ionako nije bila sigurna ima li izbora. Njena stopala kao da su koračala svojom voljom. Hodnik koji se pružao iza luka suzio se posle samo nekoliko koraka, tako da je Ofelija mogla da dotakne oba zida čim pruži ruke. Vukla je šakama po ispranom kamenju dok je išla dalje. Bilo je vrlo hladno, uprkos vreloom danu. Još nekoliko koraka i stigla je do ugla. Pred njom se odvajao nov hodnik, vodio je levo, pa desno prema novom uglu.

„To je lavirint.”

Ofelija se naglo okrenula.

Iza nje je stajala Mercedes. Marama koju je prebacila preko ramena izgledala je kao ispletena od vunenog lišća. Ako je čarobnica, onda je svakako veoma lepa, a ne stara i naborana, kakve su obično bile u Ofelijinim knjigama. Ali znala je iz bajki da čarobnice često ne pokazuju svoje pravo lice.

„To je samo hrpa starog kamenja”, rekla je Mercedes. „Veoma starog. Starije je od mlina. Ovi zidovi su tu oduvek – davno pre nego što je podignut mlin. Ne treba da zalaziš ovamo. Mogla bi da zalutaš. Dešavalo se već. Jednog dana ću ti ispričati priču, ako želiš da čuješ.”

„Mercedes! Kapetan te traži!”, odjeknuo je iza mlina snažan vojnički glas.

„Stižem!”, doviknula je Mercedes.

Nasmešila se Ofeliji. U tom osmehu krile su se tajne, ali Ofeliji se ipak dopala. Jako joj se dopala.

„Čula si. Traži me tvoj otac.” Mercedes se okrenula da se vrati ka luku.

„On nije moj otac”, povikala je za njom Ofelija. „Nije!” Mercedes je usporila.

Ofelija joj je pritrčala, pa su prošle ispod luka, ostavljajući za sobom hladno kamenje i rogato lice praznih očiju.

„Moj otac je bio krojač”, rekla je Ofelija. „Poginuo je u ratu.”

Ponovo suze. Uvek su navirale Ofeliji kad bi govorila o njemu. Nije ništa mogla protiv toga.

„Sašio je moju haljinu i bluzu koju mama nosi. Šio je prekrasnu odeću. Lepšu nego što imaju princeze u mojim knjigama! Kapetan Vidal nije moj otac.”

„To si vrlo jasno pokazala”, odgovorila je Mercedes blago, obgrlivši Ofelijina ramena. „Hodi sad. Odvešću te kod majke. Sigurna sam da te već traži.”

Ruka joj je bila topla. I snažna.

„Moja mama je jako lepa, zar ne?”, upitala je Ofelija. „Samo je bolesna zbog bebe. Da li ti imaš brata?”

„Imam”, odgovorila je Mercedes. „Videćeš, volećeš brata kad se rodi. Jako ćeš ga voleti. To će biti jače od tebe.”

Ponovo se nasmešila. Oči su joj bile tužne. Ofelija je to videla. Mercedes je izgleda takođe znala kako izgleda izgubiti nešto.

Sedeći na kamenom luku, vila ih je gledala kako se vraćaju ka mlinu: žena i devojčica, proleće i leto, jedna kraj druge.

Devojčica će se vratiti.

Vila će se postarati za to.

Veoma brzo.

Čim njen gospodar to poželi.

3.

Samo miš

Da, Mercedes je imala brata. Pedro je bio jedan od onih koji su se krili u šumi, makiji, tako su zvali sebe, borac pokreta otpora, krili su se od istih onih vojnika kojima je Mercedes kuvala i za kojima je spremala.

Kapetan Vidal i njegovi oficiri planirali su lov na te ljude kad je Mercedes ušla donoseći hleb, sir i vino koje je zatražio. Sto na kome su raširili svoju mapu nekada je služio za obroke mlinaru i njegovoj porodici. Sada je služio samo smrti. Smrti i strahu.

Plamen koji je poigravao u ognjištu bacao je senke noževa i pušaka na belo okrečene zidove i na lica nagnuta nad mapom. Mercedes je spustila poslužavnik i bacila neupadljiv pogled na označene vojne položaje.

„Gerilci se drže šume jer ih je tamo teško otkriti.” Vidalov glas je bio bezizrazan, kao i njegovo lice. „Taj ološ poznaje teren mnogo bolje nego mi. Zato ćemo blokirati sve ulaze u šumu. Ovde. I ovde.” Spustio je prst u crnoj rukavici na mapu, poput projektila.

Obrati pažnju, Mercedes. I reci svom bratu šta planiraju, ili će on za nedelju dana biti mrtav.

„Zalihe hrane, lekove, sve ćemo to držati ovde. Evo tu.” Vidal je pokazao na tačku koja je označavala mlin. „Moramo ih naterati da siđu iz planine. Tako će doći nama na noge.”

